

**Всеукраїнська
конференція**

*Туризм як фактор
регіонального розвитку*

ВДПУ 2011

A photograph of a large, illuminated fountain at night. The water jets are lit up with various colors, including purple, pink, blue, and green. The fountain is set in a dark environment, and the lights are reflected on the water's surface.

ТУРИЗМ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

ПЕРЕДУМОВИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Туристична діяльність пов'язана із використанням туристичних ресурсів, серед яких особливе місце займають природні – чинники, речовини і властивості компонентів природного середовища, які мають сприятливі для туристичної діяльності якісні та кількісні параметри і використовуються, або можуть використовуватися, для організації відпочинку, туризму, лікування та оздоровлення.

За наявними історико-культурними туристичними ресурсами, їх складом і основними характеристиками Хмельницька область належить до Волинсько-Тернопільського (північно-західного) історико-культурного туристичного регіону, що об'єднує чотири області: Волинську, Тернопільську, Рівненську та, власне, Хмельницьку.

На території Хмельницької області сьогодні діє три історико-культурні заповідники: Державний історико-культурний музей-заповідник у м. Кам'янці-Подільському на базі Старої фортеці та кількох інших пам'яток міста; Кам'янець-Подільський державний історико-архітектурний заповідник охоплює все середньовічне місто на півострові в петлі річки Смотрич; Державний історико-культурний заповідник „Самчики” на базі палацо-паркового ансамблю садиби Чечелів [1].

Особливе місце в історії Хмельницької області і Поділля займає стародавній Кам'янець-Подільський. Завдяки унікальному поєднанню історико-архітектурної містобудівної спадщини, ландшафту каньйону річки Смотрич, стара частина міста оголошена державним історико-архітектурним заповідником у 1977 р., а у 1998 р. Указом Президента України надано статус Національного. На його території одночасно функціонує Державний історичний музей заповідник, а місто знаходиться на території Національного природничого парку „Подільські Товтри”.

До Державного реєстру пам'яток архітектури в м. Кам'янці-Подільському включено 174 об'єкти, в тому числі 145 на території Національного історико-архітектурного заповідника „Кам'янець”.

Природними туристичними ресурсами Хмельниччини є кліматичні, лісові, джерела мінеральних вод. Наприклад, область може пишатися великою кількістю джерел мінеральної води, котрі є базою для розвитку санаторно-курортної галузі.

Вже розвідані і досліджені родовища мінеральних вод: Збручанське, Зайчиківське, Маківське типу „Нафтуся”, Теофіпольське типу „Миргородська”, Полонське - родонові води, 10 родовищ столових вод [2].

За запасами мінеральних вод область займає одне з провідних місць в Україні, але використовуються вони недовго.

В Хмельницькій області отримали ліцензії 83 туристичних підприємства, працюють - 64. За 2007 рік надано туристам туристичних послуг на 29128,0 тис.

грн. З них кількість туристів, які виїжджали за кордон, становить 15290 осіб (0,93% від кількості по Україні) та іноземних туристів 1420 осіб (0,12%), охоплено внутрішнім туризмом 28856 осіб (1,35%), обслужені екскурсантів 24513 осіб. Прибуток підприємств Хмельницької області від туристичної діяльності склав 1237,4 тис. грн.

Вже у 2008 р. на території Хмельницької області суб'єктами туристичної діяльності України обслуговано 69508 туристів, що у 2,5 рази більше у порівнянні з 2000 р. (27750 туристів); за цей же період кількість екскурсантів в області зростає від 32,5 тис. осіб до 48,9 тис. осіб, внутрішніх туристів – від 18,4 тис. осіб до 53,7 тис. осіб, іноземних туристів – від 1132 до 2461 осіб, туристів – громадян України, що виїжджали за кордон – від 8,2 тис. осіб до 13,4 тис. осіб.

У сфері готельного бізнесу Хмельницької області на початок 2009 р. діяло 29 підприємств, які мали 18 готелів, 8 гуртожитків готельного типу та інші об'єкти, що надавали місця для тимчасового проживання.

Якщо брати до уваги кількість суб'єктів ЄДРПОУ за галузями економіки, то в сфері діяльності готелів і ресторанів в області зареєстровано 362 підприємства; ця кількість є стабільною впродовж останніх років за рахунок задіяння нових ресторанів.

У структурі експорту послуг Хмельницької області за 2009 р. послуги готелів і ресторанів складають лише 0,6% або 94,5 тис. дол. США, склавши 52% від попереднього року. Водночас в імпорті послуг готелі і ресторани з обсягом 1168,1 тис. дол. США мають питому вагу 8,4%.

Загалом заклади розміщення і ресторани у 2008 р. реалізували продукції (послуг, робіт) на 92957,9 тис. грн. Малі підприємства в ресторанному і готельному господарстві у 2008 р. утримували 1347 найманих працівників з середньомісячною зарплатою 590,07 грн. і реалізували продукції на 46785,7 млн. грн. За розміром середньомісячної зарплати галузь випереджає лише сферу охорони здоров'я та надання соціальної допомоги – 559,84 грн.

Серед діючих в Хмельницькій області готелів 5 – тризіркові, 1 – двозірковий, 2 – однозіркові.

Найбільша кількість готелів і, відповідно, номерів припадає на місто Хмельницький; тут, наприклад, діють готелі „Вік-Жан“, „Енеїда“, „Побужжя“, „Поділля“, „Подільські страви“, „Темп“, „Хмельницькавто“ і „Центральний“, ресторанно-готельний комплекс „Любе“.

У Кам'янці-Подільському послуги з розміщення надають готелі К-ПЕМЗ, „Ксенія“, „Смотрич“, „Україна“, готельний комплекс „Фільварки-центр“ і мотель „Бастіон“.

Інші готелі та заклади для тимчасового розміщення розташовані у Білогір'ї, Віньківцях, Волочиську (готель „Дружба“), Городку (готельний комплекс „Європа“), Деражні (готель „Дружба“), Дунаївцях (готелі „Орбіта“ і „Тернава“), Красилові (готель-ресторан „Парадне“), Летичеві, Нетішині (готель „Горинь“), Полонному (готель „Полісся“), Славуті, Чемерівцях, Шепетівці і Ярмолинцях.

Підприємства пропонували 974 номери або 1806 місць для тимчасового проживання. Із загальної кількості номерів 163 – „люкси“ та 172 – „напівлюкси“.

Впродовж 2008 року готельними послугами скористалися 111,2 тис. приїждж (або на 6% більше, ніж у 2007 р.), з них 5,2 тис. – іноземці. Серед іноземців найбільше було громадян з Польщі, Російської Федерації, Білорусі, Сполучених Штатів Америки і Німеччини.

Разом з тим готелі були заповнені лише на чверть від своїх можливостей. За надані послуги підприємства отримали 18,3 млн. грн., проте їх діяльність все ж таки була збитковою.

Водночас потрібно відзначити, що впродовж 2000-2007 рр. готельне господарство Хмельниччини демонструвало найкращі темпи росту кількості обслужених приїждж – у 2,7 рази (від 37,9 тис. осіб у 2000 р. до 104,5 тис. осіб – у 2007 р.), якщо порівнювати з сусідніми до неї областями. Зокрема, в Тернопільській області цей показник виріс на 44,9%, в Чернівецькій області на 20,7%, в Вінницькій області на 13,4%, в Житомирській області на 64,3%, в Рівненській області на 34,8%.

У цей період стабільною залишилася кількість іноземних громадян-приїждж, обслужених в готелях та інших закладах для тимчасового проживання в Хмельницькій області: 3115 іноземців у 2000 р. і 4279 іноземців у 2007 р.

У сусідніх областях цей абсолютний показник по 2007 р. не значно відрізняється: Тернопільська область - 6811, Чернівецька область - 8090, Вінницька область - 4091, Житомирська область - 4664, Рівненська область – 3787 осіб; для порівняння, у Львівській області у 2007 р. в готелях і аналогічних закладах обслуговано 65757 іноземців.

Впродовж 2000-2007 рр. кількість номерів в готелях Хмельницької області збільшилася на 211 одиниць, одноразова місткість – на 218 осіб (тобто, вводились в дію переважно одномісні номери), житлова площа всіх номерів – на 3,8 тис. м², кількість обслужених приїждж – у 2,37 рази. Усі вищенаведені показники свідчать про достатньо успішну роботу готельного господарства Хмельницької області.

Хмельницька область має значний санаторно-курортний потенціал. Тут працюють 33 оздоровчих заклади на 3823 місця розташування, лікувально-оздоровчих закладів, баз відпочинку, оздоровчих таборів, із них: - санаторіїв – 9; санаторіїв-профілакторіїв – 3; баз відпочинку – 10; оздоровчих таборів для дітей – 11.

Починаючи з 2002 року інформація стосовно діяльності санаторно-курортних (оздоровчих) закладів подається за 12 місяців: з 1 листопада попереднього по 30 жовтня зазначеного року.

Наприклад, впродовж 2005-2006 курортного сезону в санаторно-курортних закладах Хмельницької області оздоровлено 16971 особу, з них оздоровлено протягом тривалого часу – 16938 осіб, оздоровлені протягом 1-2 днів – 33 особи. З усіх оздоровлених лише 38 – громадяни іноземних держав. На той час на території області діяло 20 санаторно-курортних закладів тривалого та 1-2 денного перебування, де працювало 1174 особи.

Кількість осіб, які оздоровлені у санаторно-курортних (оздоровчих) закладах Хмельницької області: 2000 р. – 15636 осіб, 2002 р. – 19687 осіб (50 іноземців),

2004 р. – 19356 осіб (23 іноземці), 2005 р. – 17854 осіб (28 іноземців), 2006 р. – 16971 осіб (38 іноземців), 2007 р. – 20056 осіб (27 іноземців).

На нашу думку, основною ділянкою перспективного формування санаторно-курортної бази Поділля є місцевість вздовж річки Збруч, від міста Волочиська Хмельницької області і до впадання її до річки Дністер. Тут розвідано Збручанське родовище мінеральної води типу „Нафтуся”. Це одне з унікальних родовищ, яке за запасами такого типу води найбільше в світі.

Особливої уваги заслуговує реалізація державної програми розвитку курорту „Сатанів”. Запаси родовищ дозволяють проводити одночасне лікування до 100 тис. осіб на добу. На курорті працюють санаторії загальною кількістю 650 місць. Для розвитку державного курорту „Сатанів”, де є можливість організувати лікування людей, прийом туристських груп як вітчизняних, так і зарубіжних, необхідні інвестиції. Розроблено план розвитку курорту, яким передбачається будівництво санітарних комплексів до 5 тис. місць.

Для створення позитивного туристичного іміджу Хмельниччини і загальної поінформованості про стан на ринку туристичних послуг можна використати, наприклад, рекламно-інформаційні та маркетингові засоби.

Список літератури

1. Лесик О.В. Замки і монастирі України. - Львів: Світ, 1993. - 120 с.
2. Мисько В.З., Мисько Т.О. Рекреаційні ландшафтні ресурси національного природного парку „Подільські Товтри” // Ландшафтне різноманіття Хмельниччини: дослідження, збереження та відтворення: зб. статей за матеріалами Всеукраїнської наук.-практ. конф. – Кам’янець-Подільський: „Абетка-НОВА”, 2004. – С. 158-163.